

D. I. M. E. N. T. D.

QUÆSTIONES

CHEMICO - MEDICÆ DUODECIM,

AB ILLUSTRISSIMIS VIRIS

R. R. D. D. JOANNE-FRANCISCO CHICOYNEAU
Cancellario amplissimo & Judice, HENRICO
HAGUENOT, Decano venerando, ANTONIO
FIZES, FRANCISCO DE SAUVAGES, FRANCISCO
DE LAMURE, FRANCISCO IMBERT, Regis
Confiliariis, Medicis & Professoribus me-
ritissimis.

PROPOSITÆ

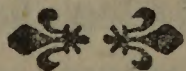
IN AULÂ EPISCOPALI MONSPELIENSI
coram Illustrissimo Venerabili nec non Religiosissimo D. D.
FRANCISCO-GABRIELE DE POMIERS DE ST.
BONNET, Doctore Sorbonico, Abbate Sancti Policarpi,
& Vicario Generali.

Pro Regiâ Cathedrâ vacante

Per Obitum R. D. CAROLI SERANE, Regis Confiliarii Medici,
& Professoris Meritissimi.

*Quas, Deo favente, & auspice Dei parâ, propugnabit in Augus-
tissimo Monspeliensi Apollinis Fano, triduo integro, manè & serò,
diebus 12â. 13â. & 14â. mensis Julii anni 1759.*

GASPARDUS. JOANNES RENÉ, D. M. M.

MONSPELII,

Apud JOANNEM MARTEL, Universitatis Medicinæ
Typographum. 1759.

DEO
UNI ET TRINO,

AC

BEATÆ VIRGINI
DEI-PARÆ,

D. D. D. C.

GASPARDUS JOANNES RENÉ, D. M. M.

QUÆSTIO PRIMA.

*AN ALCALIA TUM SALINA, TUM
terrea conducant in tussi convulsiva &
paroxysmis asthmaticis?*

ONORA, vehemens & constans expiratio cum suffocationis periculo tussim convulsivam constituit. Difficultas verò respirandi citrà febrē saltem essentialē per intervalla, modo majora, modo minora recrudescentes, paroxysmum asthmaticum ponit.

Pro naturæ molimine tussim esse habendam nemo diffitebitur, cum constanter exsuscitetur ad excutiendum id omne quod respirationis organa molestat. Plura autem sunt quæ organa hæc mediātē vel immediātē afficiendo tussim exsuscitare valent, ea inter annumerantur limpha parca, tenuis, & acris, aut viscida, lenta & copiosē collecta; sanguis in bronchia effusus; materies purulentæ; moleculæ esculentorum & potus guttulæ tempore deglutitionis in tracheam delapsæ; si peregrina duraque corpora ut calculi v. g. in bronchiis generentur,

ut variorum authorum observatione apud Hoffmannum reperire est, &c. tensio & vellicatio respirationis nervorum lege consensus, ventriculique nimia inflatio, & ingestorum perversa concoctio quæ tussim convulsivam pueris sæpissimè procreant (a).

Debilitas vasorum pulmonalium, vel coarctata eorum cavitas à tuberculis (ut plurimum) per substantiam pulmonum disseminatis, unà cum sanguine nunc lento, spisso, & viscido; nunc sicco, acri & tenui pulmones gravante, varios paroxismos asthmaticos, ficos nempe & humidos, inferunt: dùm convulsio musculorum famulantium respirationi, & præprimis fibrarum mesochondriacarum, paroxysmum asthmaticum convulsivum procreat. Hos itaque varios paroxismos accersunt ea quæ sanguinem mox inspissant & incrassant, quæ siccant & acrem reddunt, nunc verò quæ causam contrahentem ad fibras musculares partium suprà memoratarum copiosè & constanter advocant; quas causas inter se diversas ac diversimodè agentes nemo ibit inficias.

Ex his evidenter patet variandam esse therapeiam horumce affectuum ratione causarum, & non in omni tussi convulsivâ, nec in omni paroxismo asthmatico conducere alcalia tum salina, tunc terrea; salina enim alcalia remedia sanè activa sanguinem in motum concitant, fibrarumque tensionem ac elaterem exsuscitant & adaugent; terrea vero mere passiva medicamina ventriculum sæpè gravant & molestant, nullâque in sanguinem actione gaudent, si fides famigeratissimis non nullis authoribus. Dum itaque hi morbi debentur tenuitati, siccitati, & acrimoniæ fluidorum; aut tensioni & spasmo fibrarum nervearum sola conducunt demulcentia, diluentia,

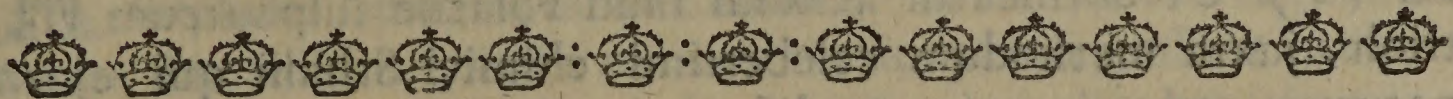
(a) *Quid solemnius est quam à cruditate ventriculum obsidente vel sero acri intra ejus membranas detento tussim nasci convulsivam, in infantibus non raro suffocatoriam, quæ pectoralibus & calcibus assumptis plus exacerbat, acrimoniam vero corrigentibus emollientibus atque discutientibus, neque minus lenioribus laxativis expugnatur. Quid porro crebrius occurrit quamquod à violentâ tussi vitio harente in bronchiis vomitus concitetur.* Hoffm. t. Ier. pag. 306.

narcotica,

narcotica, & venæ-sectiones: Dum è contra à spissitudine, visciditate, crassitie fluidorum, originem trahunt, attenuantia præprimis è classe Bechicorum calidorum, stomachica, cathartica, imò sæpè emetica miros præstant effectus (a). In solâ igitur tussi convulsivâ & paroxismis asthmaticis productis à fluidorum lentore & visciditate, aut vitio ventriculi succis viscidis aut lentescentibus conspurcati, tunc præmissis venæ sectionibus, emeticis, aut catharticis, si ætas, temperamentum, vires, ac status morbi suadeant, præstare possunt alcalia tum salina tum terrea: in quantum enim terrea acidos succos extinguunt & corrigunt, novamque sanguinis inspersionem præcavent, salina verò succos viscidos & lentescientes, ventriculum gravantes destruunt, acidos emendant, tensionem fibræ ventriculi conciliant, succos gastricos activiores & uberiores reddunt, digestionem conferunt, in sanguinem dejecta eum attenuant & activiorem reddunt, lymphæ bronchialis secretionem intendunt, & expectorationem promovent, sic eorum auxilio curatur tussis convulsiva, sic ab iis discutuntur paroxismi asthmatici: sub hoc itaque respectu concludimus,

Alcalia tum salina tum terrea conducere in tussi convulsivâ, & paroxismis asthmaticis.

QUÆSTIO SECUNDA.

Quodnam sit discrimen, inter acidum fixum vitrioli, & ejusdem acidum volatile sulphureum?

VITRIOLUM sal minerale metallicum duplici constat substantiâ, acido nempe generali, & substantiâ metallicâ diversâ pro variâ vitrioli specie; in vitriolo enim viride adest

(a) Sidenhamius in pluribus locis ubi de curatione tussis convulsivæ loquitur vix aliud suadet remedium quam venæ-sectionem & deinceps cathartica.

ferrum, in cæruleo cuprum, in albo nativo zincum. Acidum illud generale iis substantiis metallicis unitum idem est quod cum phlogistico sulphur, cum terrâ verò absorbente nondum planè cognitâ (a) alumen suppeditat. Magna ignis vi eæ substantiæ vitrioli arte chemicâ separantur, hinc varia vitrioli præparata, non solum medicinæ, sed & etiam variis artibus utilissima. Ut propositum solvatur problema, soli acido fixo vitrioli ejusque acido sulphureo volatili insistendum, ut pateat quodnam sit inter hæc duo præparata discrimen.

Acidum vitrioli fixum obtinetur ex vitriolo viridi ad albedinem calcinato, igne reverberii in retorta vitrea priùs distillato, & deindè leni distillatione, igne nudo, concentrato. Ex quo processu patet acidum vitrioli fixum nihil aliud esse præter acidum vitriolicum concentratum, id est parte suâ phlegmaticâ spoliatum.

Acidum verò sulphureum volatile vitrioli, est illud idem acidum quod tempore distillationis cum phlogistico à materiis combustibilibus suppeditato levem contraxit unionem. Levem autem adesse phlogistici cum acido vitriolico unionem, certè habemus, ex eo quod nisi in lagenis benè obturatis servetur hoc acidum, solâ aëris actione fiat iterùm acidum vitriolicum purum, tumque nec odore nec volatilitate donatur (b). Ut obtineatur acidum illud volatile sulphureum vitrioli, juxta methodum celeberrimi chimici Sthalii qui ejus naturam, proprietates, & discrimen essentiale quod inter hoc & acidum vitriolicum purum indagavit, in retortâ non exactè lutatâ, & quæ fissuris aliquot dividatur, distillandum vitriolum viride, ut facilius præbeatur aditus phlogisto à carbone suppeditato, quod phlogiston acido vitriolico dum ab eo separatur substantia metallica, uniatur.

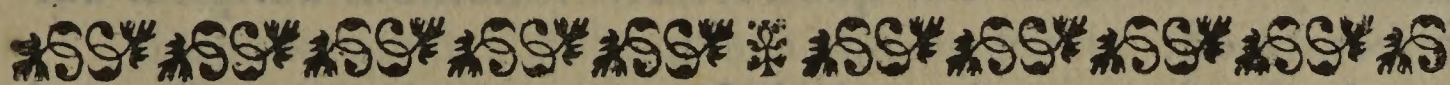
Acidum vitriolicum fixum odore caret, si degustetur, sensum ustionis imprimit fitque verum causticum dum omnino concentratur; acidum verò sulphureum volatile odorem ingra-

(a) *Elemens de Chimie de Macquer.*

(b) *Baron, pag. 326.*

tum & maximè penetrantem præbet, sulphuris accensi odorem exhibet; cum sale tartari mixtum salem neutrum in suâ specie unicum in pappos plures simul unitos cristallisatum, (gallicè aigrette groupée) suppeditat (a). Acidum fixum ad gratam usquè aciditatem in liquore convenienti mixtum, sanguinis æstum compescit, urinas promovet, bilem temperat; spiritus vero sulphurei volatilis, si domino Lemeri fides, guttæ aliquot prosunt in asthmate, paralyfi, & morbis pulmonum. Ex quibus ritè perpensis, cum saniori chimicorum parte deduci potest discrimen quod reperitur inter acidum vitrioli & ejusdem acidum sulphureum volatile, quoad processum, odorem, saporem, volatilitatem & effectus (b).

QUÆSTIO TERTIA.

AN Antimonium diaphoreticum sit pulvis factuus insolubilis, & nullius virtutis?

ANTIMONIUM crudum constare è partibus ferè æqualibus sulphuris, communi ferè similis, & substantiâ regulinâ nemo ibit inficias: varia ex antimonio parari possunt medicamina, hæc inter, locum habet antimonium diaphoreticum, calx antimonii diaphoretica, diaphoreticum minerale etiam dictum, objectum propositæ disquisitionis; hæc est juxtà receptissimos chimicos illud parandi methodus; (c) miscentur antimonii in pulverem contriti pars una, & nitri pulverisati depurati partes tres, per vices & cochleatim injiciantur in crucibulum igne candens, magna fiet cum strepitu deflagratio

(a) Baron, pag. 236.

(b) Confer. etiam quæ profert d. Demachi, perit. chim. quæque ex Langio habuit.

(c) Vide Vogel, Macquer, Lemery, Matte, la chimie de Montpellier, &c.

(curando ne novam injicias materiem nisi prior pars injecta ex toto deflagraverit) sub quâ copiosus ascendit fumus pectori plane noxius, quibus peractis detineatur materies in igne fortissimo per duas tresvè horas (a), calx hæc postea eximatur, & in testam aquâ calidâ repletam conjiciatur, servetur per diem integrum, decanetur liquor, & abluatur pulvis aquâ tepidâ donec nullum amplius saporem exhibeat, hæc insipida, calore leni exsiccat, nomineque antimonii diaphoretici insignitur.

lis prælibatis propositum problema attingamus.

1°. Antimonium diaphoreticum optime lotum esse fatuum nemo diffitebitur, nam hæc proprietas antimonii diaphoretici non loti soli alcalino sali quod iteratis lotionibus abripitur adscribenda est.

2°. Constat experimentis à Lemerio pluribusque aliis & à nobis etiam nuperrimè tentatis nullatenus menstruis appropriatis solvi posse; suspicandum tamen est quoad effectus aliqualem insensibilem fieri solutionem.

3°. Quoad virtutes antimonii diaphoretici, duplex apud medicos occurrit sententia; alii si quidem nullatenus fluctuantes utrum præparatio illa viribus polleat nec ne, nullas ipsi inesse pronuntiant; alii è contrâ magnas egregiasque virtutes antimoniali illi calci tribunt; celebres utrinque dimicant medici. Inter priores annumerantur Boerhavius qui scribit in chimia » quod antimonium diaphoreticum iners, noxia calx sit, » carens omni actuoso deprehendendo per observationes (b) » verum notatu dignissimum est quod peritissimus ille vir sibi ipsi contradicere videatur, nam postea contendit quod agat sensibilter quando duplatâ dosi purgantibus miscetur horum vires reverâ acuens, haud melius de eo statuit Willisius qui testatur se sæpiùs

(a) Notat clarissimus Teichmeyer quod ignis debeat esse calcinatorius non vero fusorius antimonium namque mutaretur in scorias regulinas vel potiùs viri amulas, & sic pro diaphoretico pararetur emeticum.

(b) Chim. T. 2, proc. 228. pag. 332.

ex hocce remedio nullum obtinuisse effectum (a); vix mihi à præclarissimorum horumce virorum sententiis videtur abluere Hoffmanus in observationibus chemicis, etsi passim in operibus suis practicis fausto cum successu eo usum fuisse asserat; Trallesiùs aliique non minoris famæ medici eidem opitulantur sententiæ. (b)

Haud minoris sunt notæ medici antimonii diaphoretici virum defensores, verùm quidem est quod portentosas nonnulli virtutes medicas huicce medicamini adscribant, quæ silentio involuta volo ne extra oleas nimis vager. Horum sententiæ, invitis omnibus jam memoratorum authorum rationum momentis adstipulamur. Felix enim & constans practicos docuit observatio, antimonium sic dictum egregium esse diaphoreticum; certo asserit Junckerus in therapeia generali quod non solum sudorem promoveat, sed dosi quoque immutata ad levem diapnoën juvandam & tuendam commodè inserviat. Eadem scribit Stabellius in chimiâ, Strhalius, Wedelius, Deidier, Geofroy, Fizes, felicissimique Monspelienses practici iisdem oppitulantur.

Antimonium diaphoreticum egregium est remedium, modò sufficienti dosi assumatur, leves obstructions resolvit, humores crassos & lentos attenuat, dividit, & per cutis poros sensibilibiter vel insensibilibiter pellit, multò minùs humores exagitat quàm alcalia volatilia, id circò in morbis inflammatoriis torpidis, catharris pulmonicis, &c. Convenit; prodest etiam ubi lymphæ spissa & sanguis motu & attenuatione indiget; in quibusdam etiam affectibus chronicis, & rheumatismis à causâ frigida, cachexiâ, feliciter adhibetur adauctâ dosi; quibus & celeberrimorum hujusce Univer-

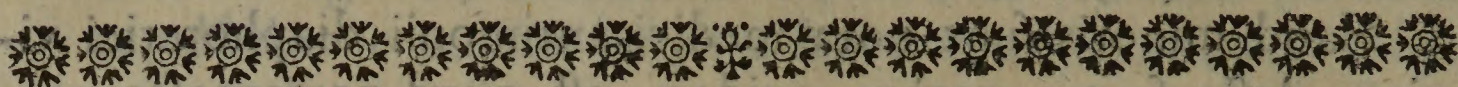
(a) Pharmaceut. rat. part. 2. cap. de sudatione.

(b) Contendit Trallesiùs in examine riguroso terreorum quod antimonium diaphoreticum ad dealbandos parietes inservire tantum debeat, in quo multum discrepat à Schachrio, qui asserit malle se carere digito suo minime quam antimonio diaphoretico.

fitatis medicorum suffragio & authoritate suffulti concludimus,

Antimonium diaphoreticum esse pulverem fatuum in nullo menstruo sensibilibiter solubilem, sed tamen egregiæ virtutis.

QUÆSTIO QUARTA.

AN egregias virtutes medicas possideant remedia quædam chimica, ut terra foliata tartari, sapo Starkeyanus, oleum animale Dipellii, æther Fræbenianus, spiritus volatiles aromatici oleosi Silvii, variæque tincturæ solares?

UT propositum solvatur problema, remedia chimica enumerata seorsim sunt examinanda, nam eorum virtutibus cognitis, hujus problematis elucebit veritas.

7 TERRA FOLIATA TARTARI.

Terra foliata tartari seu tartarus regeneratus, est sal neutrum, vegetabile, semivolatile, foliatum, talci adinstar, ex sale alcalino tartari, spiritu aceti, & partibus oleosis ab aceto & à spiritu vini suppeditatis constans. Hoc sal levi igne, brevi liquescit, facileque solvitur in aquâ & spiritu vini. Obtinetur affundendo sali tartari purissimo quantitatem sufficientem aceti distillati ad punctum saturationis; verum hoc saturationis punctum difficile admodum est ob oleosas partes spiritum aceti obvolventes (a); ut itaque habeatur, ad siccitatem distillanda, lenissimo igne vaporanda est mixtura, mixturæ exsic-

(a) Chym. prat. de Macquer, tom. 2. pag. 395.

catae novus aceti spiritus est affundendus, solutio de novo distillatur aut evaporatur, sicque iterantur novae spiritus aceti affusiones, & dein distillationes aut vaporationes, donec affusum acetum non amplius fermentescat; tum massa salina solvatur spiritus vini sufficienti quantitate, per cartham filtretur bibulam, vaporetur dein ad siccitatem, & repetantur solutiones in spiritu vini, filtrationes & vaporationes quo-usque remaneat massa salina sicca, rara, aliquantisper unctuosa, nitens, & foliata.

Ex terrae foliatæ tartari compositione, existimandum venit cum d. Malouin, hoc medicamentum salinum chemicum, esse saponaceum, egregiumque aperiens non contemnendum ad viscerum obstructions resolvendas, crassos viscidosque humores attenuandos, & ad augendam ac promovendam cathartorum operationem, quod experientiae quotidianæ consonat.

SAPO STARKEYANUS.

Sapo Starkeyanus seu sapo tartareus est massa mollis, albicans & unguinosa, ex alcali fixo calcinato, spiritu therebentinæ probè saturato constans. Hujusce saponis processus chemicus difficilis admodum est ob humiditatem quam facili negotio contrahit sal alcalinum; ut itaque rectè succedat, supra sal alcalinum adhuc calentissimum affundendus est spiritus therebentinæ bis aut ter in die movenda est materia spatâ ligneâ aut eburneâ, identidemque addendus novus spiritus therebentinæ, ut ab eo ad eminentiam unius digiti cooperiatur semper sal alcalinum, sic præcavetur nè humiditatem contrahat aëris contactu; eæ servandæ sunt cautelæ quo-usque spiritu therebentinæ penitus saturatum fuerit sal alcalinum, & in unam eandemque substantiam coiverit. Verum cum tardè saturetur sal alcalinum spiritu therebentinæ, longa admodum est hæc operatio.

Sapo Starkeyanus optimum est internè aperiens quod miræ sæpè præstitit, imò præstat in nephritide à materiis viscidis & arenosis, modò nulla adsit febris; in obstructionibus lienis &

hepatis, in dolore ventriculi habituali à spissitudine succi gastrici organum secretorium obstruentis; vi etiam aperienti vulnerariâ gaudet, hinc conducit juxta d. Malouin in ulceribus renum & vesicæ, & in inveteratis gonorrhæis: externè virtute resolventi donatur proficuâ (sub litus formâ) in doloribus rheumaticis à causâ frigidâ.

OLEUM ANIMALE DIPELLII.

Ex sanguine cervi priùs exsiccato (a), distillationis ope, post phlegma, spiritum, & sal volatile alcalinum, educitur oleum fætidum empyreumaticum quod rectificatum & limpidissimum factum multiplicatis destillationibus, mediantibus ossibus calcinatis, aut calce vivâ, nomine Dipellii à primo inventore insignitur.

Hoc oleum priùs nigrum, turbidum, ori, & naribus ingratum, variis ac multiplicatis dein rectificationibus fit album, pellucidum, odoris saporisque grati.

Huic oleo animali empyreumatico rectificato eximias virtutes tribuebat Dipellius, & post illum Hoffmanus, ac Boerhavius qui in chimiâ suâ (b) asserit esse *anodinum, paregoricum, resolvens, febrifugum, ac nervis amicissimum*. Adversus epilepsiam id tanquam specificum laudabat D. Malouin; verum ut eas eximias virtutes non sufficienter comprobavit observatio, nihil certi stabiliri potest de hocce medicamento chimico rarissimo, & forsan pretiosissimo, ob improbum longumque laborem, & magnas impensas ad id impetrandum, ut excogitavit athleta strenuissimus. (c)

(a) Chimie medic. de Malouin p. 280,

Notandum tamen quod, juxta Ludolfium, Dipellius sanguinis cervi deffectu carnem, cranium, ejusque cornu adhibuerit: vid. Ludolfi dissert. de oleo anim. p. 8.

(b) Boerh. chim. t. 2. p. 232. Juncker. Water. & Ludol. de oleo animali eadem censent.

(c) Venel quæst. quarta.

ÆTHER FRÆBENIANUS.

Æther Fræbenianus est verus vini spiritus, phlegmatis parte, nonnullisque partibus oleosis spoliatus ab acido vitriolico concentrato, ità ut abeat in liquorem levissimum, volatilissimum digitos non madentem, nec aquæ miscibilem, & odorem gratissimum spargentem (a).

Liquor ille non omni acido vitriolico defraudatur, sed aliquid vitriolici acidi retinet (b).

Æther Fræbenianus liquori Hoffmani non omninò abfimilis parùm usitatus, virtutibus tamen medicis non caret, si fides Pott, qui asserit esse proficuum in doloribus colicis flatulentis, & ad sistendum vomitum, nocere è contrà in febribus ardentibus & in morbis acutis. Commendatur etiàm multùm Londini, in dolore capitis volâ manus exceptus, & fronti admotus (c). Verùm ut virtutes illius ætheris, testante Baron, sunt ferè similes virtutibus liquoris mineralis anodini Hoffmani, arguimus ætherem Fræbenianum valere posse in morbis spasmodicis ab æstu, & liquorum rarefcentia quos sublevat liquor mineralis Hoffmani, ut non semel edocuit observatio.

SPIRITUS VOLATILES AROMATICI OLEOSI SILVII.

Spiritus volatiles aromatici oleosi Silvii constant spiritu volatili salis ammoniaci, oleo quodam essentiali aromatico, mediante spiritu vini imprægnato (d); plures itaque confici possunt spiritus volatiles oleosi majoris aut minoris efficacisë, ratione aromatici olei adhibiti.

Inter varias illorum spirituum volatilium species, magnoperè

(a) Chym. de Lem. avec les notes de Baron, p. 536. Les Elem. de Chym. par Demach. tom. 5. pag. 226. Elem. Chym. prat. Macq. tom. 2. depuis la pag. 264. jusques à 291.

(b) Demachi ibid.

(c) Vid. Diar. Med. Febr. 1757. p. 139.

(d) Baron, p. 525.

prædicatur spiritus ille volatilis efformatus è spiritu volatili salis ammoniaci, ex oleis essentialibus cardamomi, cinnamomi, nucis moschatæ, caryophyllorum, & cubebæ (a).

Spiritus volatiles præclaris pollent virtutibus, nam præter virtutem cardiacam maximè activam, spiritus volatilis salis ammoniaci gaudet virtute medicâ olei essentialis adhibiti; quod unicuique patebit enumerando virtutes illius spiritûs tantoperè prædicati.

Hic spiritus volatilis aromaticus oleosus donatur virtute cardiacâ, stomachicâ, uterinâ & cephalicâ; observatio enim pluries edocuit prodesse in suppressis lochiis, ac mensibus, à sanguine spisso & viscido cum summo pulsûs lentore, & extremorum refrigeratione, in affectibus soporosis, in syncope & hypothimiâ, in debilitate tandem & inertîâ ventriculi ab iisdem causis.

VARIAE TINCTURÆ SOLARES.

Fit tinctura solaris solvendo semi-dragmam auri in uncis duabus aquæ regię, huic solutioni affunditur olei essentialis roris marini uncia una, liquores confusi agitantur, postea reponuntur; subsidebit aqua regia colore suo spoliata, oleum verò roris marini flavo colore tinctum supernatabit. Oleum ab aquâ regiâ ritè separandum, & oleo dein miscendæ uncie quinque spiritûs vini rectificati, digerantur simul in loco tepido per mensem, mixtura purpurascentem colorem acquirat.

Varia apud authores reperiuntur tincturæ solares magis ab oleo essentiali adhibito, quam à processu chimico discrepantes.

Non diffitendum in tincturis solaribus inesse nonnullas auri partes, cum post certum tempus ad vasis fundum subsideat ex eis sedimentum nigrum, ut annotavit Hoffmannus in observationibus suis physico-chimicis: existimandum tamen est non aurum his tincturis virtutem medicam impertiri; aurum enim

(a) Geoffroy, tom. 2. p. 249.

est metallum perfectum quod nullas alterationes pati potest, quoad saltem principia, nec sicca nec humidâ viâ & fortè nullâ gaudet virtute medicâ.

Tincturæ tamen solares donantur virtutibus non contemnendis, ad circulationem sanguinis accelerandam, ejusque motum intendendum; eas tribuendas esse virtutes existimamus, post d. Baron, combinationi olei essentialis cum spiritu vini, & nonnullis acidis partibus aquæ regiæ ex quâ oritur medicamentum sæpe proficuum in affectibus soporosis pituitosis, in febribus malignis à causâ summè inspissante, & in omnibus morbis in quibus languet & torpescit fluidorum circuitus, & inertes sunt oscillationes. Ex dictis concludimus,

Quædam remedia chimica, ut terram foliatam tartari, saponem Starkeyanum, oleum animale Dipellii, ætherem Frœbenianum, spiritus volatiles aromaticos oleosos Silvii, variasque tincturas solares egregias virtutes medicas possidere.

QUÆSTIO QUINTA.

AN sana de œconomiâ animali doctrina absque sapientiâ chemicâ obtineri valeat?

CHIMIA, inquit Helmontius, principia habet non logismis parta, sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua, preparatque intellectum ad penetrandum occulta natura, ponitque investigationem in naturâ ulteriorem quam omnes aliæ scientiæ simul, & penetrat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. (a).

(a) Helm. p. 286. de pharmacopolio ac dispensatorio moderno.

Chemiam ut naturæ clavim habuit Fridericus Hoffmanus, juxtà celeberrimi authoris effatum hujus sapientiæ auxilio, intimam corporis humani essentiam intelligere valet medicus, quo medio in solidam compagem veniant terreæ moleculæ, oleo & aquâ intervenientibus illud fieri novit, qui viâ chemicâ vinculum illud solvendo, obtinuit & oleum & aquam (a).

Singulari in operando viâ chemiæ datum est, cognoscere quænam principia corporum compositionem ineant, hinc illorum basim primariam, nexum, intelligere potest; nullâ arte luculentiùs cognosci potest, quænam & qualis sit partium corporis humani conditio, quænam corpora, ac quare hominibus sint alimenta laudabilia nutrientia, aut alimenta medicamentosa, aut medicamenta, aut etiam venena (b).

Si œconomix animalis mechanismum corporum scilicet vires, operationes, facultates, quas à texturâ, naturâ, atquè structurâ repetunt celeberrimi authores; quis, inquam, hujuscè mechanismi doctrinam felicius comparabit quàm chemicâ arte dotatus; chemicâ equidem sapientiâ res illustrari potest, cum diacriticam corporum solutionem sola operari possit, eorum texturam, proprietates, prolubitu mutare, alterare, penes illam sit. Hæc præcipua quoad œconomiam animale habent chemico-medici; sed hanc propiùs, & physiologicè breviter investigemus.

Vitam, sanitatem, morborum sanationem, mortem in corpore humano consistere & perfici, omnibus qui ex limine tantum medicinam salutaverunt perspectum est; idcirco medicus ut hæc omnia ritè intelligat corporis humani naturam exactè cognoscere debet.

Conflatur corpus humanum partibus tum solidis, tum fluidis, hæ contentæ, illæ continentes vulgò dicuntur. Solidæ sunt duræ & renitentes quarum nonnullæ sunt canales & cavitates vehendis & continendis liquoribus dicatæ, aliæ sunt mo-

(a) Hoffm. suppl. 2. t. 2. p. 29. Boerh. de artis theoriâ, p. 46.
Haller, prim. lin. phys. pag. 2.

(b) Stah. chim. dogm. experim. p. 3.

tus instrumenta , ut muscoli , sunt quæ continuò moventur ut cor & arteriæ , quædam vero firmamentum præbent toti machinæ , qualia sunt ossa , cartilagines , ligamenta. Corporis nostri fluida sunt , vel crassiora quæ sensibus patent , ut sanguis , chylus , limpha , &c. vel sunt subtiliora agilia ut fluidum nerveum.

Mirabilis itaque structuræ animantium ratio in eo consistit ut fluida jugi & perenni motu ac libero cursu agitentur , in orbem moveantur ; cum verò hoc continuo motu humores temperatâ & blandâ indole gaudentes , impuri , falsi , adeoque corporis conservationi minus idonei reddantur , ideò nè perniciem inferant corpori , hi ipsi eliminandi sunt , undè liquet ratio quare tot colatoria & emunctoria pro separandis & evehendis liquoribus à sapientissimo numine constructa conspiciantur , & cur finè excretionibus sanitas & vita ipsa diù salvæ esse nequeant.

Non modo tamen egestionibus continuis indiget corporis humani conservatio , sed & ingestionibus ; cumque humores benignis succis continuò renovandi sint , ideò organis pro alimentorum digestionem & succi nutritii elaborationem animantium corporibus sapienter prospectum fuit.

Ex his collatis facile fluit ratio quare circulo sanguinis vel in parte vel in toto corpore destructo cesset vita , & cur ingestionibus & egestionibus malè se habentibus multum periclitetur sanitas , vita , morbosæque affectiones corpus invadant , quibus omnibus si addatur aëris ingressum & egressum per pulmones summè etiam esse necessarium certa obtineri potest de œconomiâ animali doctrina.

An vero sapientiâ sic dicta chemica , necessaria sit in ejus investigatione ? An solis chemicis datum fuerit intimam corporis humani essentiam intelligere ? Inter gravissimos authores multum ambigitur. Scitu quidem est necessarium medico ex quibus partibus conflentur prima corporis humani rudimenta ? Quænam sint partes humorum constitutivæ ? An in illis prædominentur salia , phlegma , oleum ? Quænam sit natura alimentorum quæ quotidie ingeruntur ? Ad ea intimè dignos-

cenda multum sanè inservit chimia : verùm chimica sapien-
tia inutilis prorsus censetur ad cognoscendum variarum func-
tionum mechanismum , & ad dirigendas varias morborum in-
dicationes curatorias. Sub his itaque respectibus concludimus ,

Sanam de œconomiâ animali doctrinam absque sapien-
tiâ chemicâ obtineri posse ; chemicam tamen sapien-
tiam quoad jam dicta , scientiam illustrare medicam.

QUÆSTIO SEXTA.

*AN tartarus vitriolatus , sal de duobus , sal
polycrestum Glaferi , nitrum antimoniatum ,
composita sint identifica : nec-nè ?*

SALIA media definiuntur concreta salina quæ ex intimâ
& proportionatâ mixtione acidi & alcalici componuntur ;
dicuntur etiam falsa , neutra , enixa , &c. jam-verò cum salia
acida insigniter inter se differant , tum ratione originis , nam
sunt vel mineralia , vel vegetabilia , vel fortè animalia , tum
ratione indolis , nam datur acidum vitriolicum , acidum ni-
trosum , acidum salis communis ; item cum alcalia etiam dis-
tinguantur in fixa & volatilia ; liquet plures ex horum variâ
miscelâ oriri debere salium neutrorum species. Hæc inter lo-
cum obtinent tartarus vitriolatus , sal de duobus , sal polycres-
tum Glaferi , & nitrum antimoniatum.

1°. Tartarus vitriolatus sic dictus ex eo quod efformetur
è sale tartari saturato acido vitriolico ; fit juxtâ Lemeryanum
processum ponendo in cucurbitâ vitreâ sufficientem quantita-
tem olei tartari per deliquium , per vices affundatur rectifi-
catus spiritus vitrioli , peractâ effervescentiâ , super arenam
moderato igne evaporetur humiditas , remanebit sal albissi-

mum; idem potest obtineri è variis vitrioli speciebus, alumine, sulphure communi, modò uniatur decenter acidum vitriolicum alcalinæ parti tartari. Aliam in hoc conficiendo viam sequebatur Tachenius (*a*), quam etiam commendat Sthalius, solvebat vitriolum cæruleum aquâ simplici, addebatur insuper quid de limaturâ martis, ut separatis cupreis particulis, martiale redderetur vitriolum; post aliquot dies filtratum hoc lixivium miscebatur cum lixivio alcalico cinerum clavellatorum ad saturationis punctum, ortâ ebullitione, terræ martialis præcipitatione peractâ, & iterum percolato lixivio, postea evaporabat & cristallisationi committebat.

2°. Nitrum cum decomponitur intermedio acidi vitriolici, peractâ operatione, & post aquæ fortis confectionem, remanet in retortâ massa quædam rubra producta ab unionem acidi vitriolici cum basi alcalinâ nitri, à metallicâ basi vitrioli rubrum colorem mutuans, quo spoliatur si in pulverem contrita aquâ calidâ solvatur & filtretur pluries solutio per cartam papiraceam, cum rectè albescit solutio cristallisationi exponitur, efformanturque cristalli sal de duobus, panacea Ducis Holsatiæ, nuncupatæ: hæc jam recensita Schroderiana est methodus; non hæc sola parandi encheiresis, alias proponit Henkelius quas silentio prætermittimus (*b*), obtinetur tale sal, estque ob puritatem anteponendum (*c*), è residuo distillationis spiritûs nitri, olei vitrioli intermedio. Hoc egregium aperiens dosi convenienti, modò albissimum fit, & nullatenus de vitriolo participet ut commendat Sthalius in opusculo chimico.

3°. Si unâ deflagrationi committantur sulphur commune & nitrum, sulphuris phlogiston, tunc acidum vitriolicum cui uniebatur, deserit, acido nitroso jungitur, quo cum in aërem disperditur; dum acidum vitriolicum sulphuris, basim nitri alcalinam ingreditur, efformatque sal polycrestum Glaseri, sic ab

(*a*) In clave ad Hip. chim. cap. 6. p. 69.

(*b*) Henkelius, in mineralogiâ redivivus.

(*c*) Baron, pag. 478.

inventoris nomine nuncupatum, quodque nihil aliud est juxta chimicos, quàm verus tartarus vitriolatus.

4°. Si revocentur quæ jam de antimonio diaphoretico conficiendo prolata sunt, liquebit calcem medicamen hoc suppeditantem aquâ tepidâ pluries abluendam esse, hæc quæ inservit aqua evaporationi traditur, & si in ejus superficie cuticula quædam salina tenerior visui sese exhibeat, in locum frigidum asportetur, ita cristalli concrebescunt quæ sal medium constituunt nomine nitri antimoniatum designatum. Nitrum antimoniatum constat, juxta Vogel, Baron, &c., è sale medio arcano duplicato parùm absimili, nitro puro & portione quâdam nitri fixati; continet & etiâ, juxta Lemerium, paululum calcis antimonialis diaphoreticæ; varia in horum omnium probationem profert argumenta egregius chimicus Baron, 1°. Scilicet quod sal illud cristallos haud absimiles cristallis tartari vitriolati aut salis polycresti suppeditet; 2°. Super carbones ardentes funditur ut nitrum commune. 3°. Cum acidis effervesceat eodem fermè modò ac alcalia fixa; 4°. Tandem si acida misceantur præcipitatur substantia alba antimonio diaphoretico simillima (a).

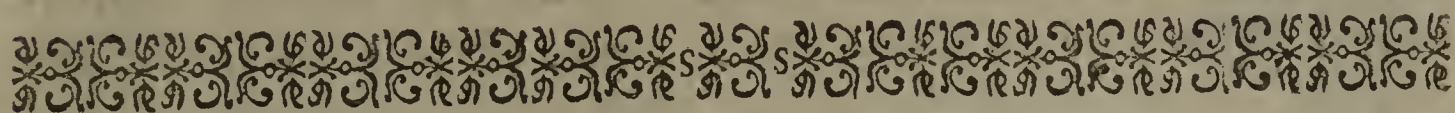
His ritè pensitatis luce meridianâ, clarius est tartarum vitriolatum, sal de duobus, sal polycrestum Glaferi, & nitrum antimoniatum composita esse identifica, & nullatenus alia ab aliis differre, cum post observata Sthalii hodiè ab omnibus chimicis receptum sit, sal tartari & sal alcalinum nitri esse unius ejusdemque naturæ, verùm quidem est quod non unus idemque sit hæc parandi processus, verùm tale discrimen minimi certè momenti est. Cæterùm utraque salia sunt neutra ex eodem acido, eodemque alcalino conflata, utraque in cristall-

(a) Ubi lixivium non evaporaveris sed ipsi instillaveris acetum, tunc tenerior quædam calx decidit antimonio diaphoretico gemina, nisi quod subtilitate ipsi sit superior atque particulis liquoris præcipitantis parùmper simul imprægnata; hanc calcem porrò oportet edulcorare atque exsiccare, tuncque ipsi nomen est materiæ perlata. Vogel, instit. chim. par. 709. pag. 351.

lificatione ejusdem formæ suscipiunt cristallos, utraque tandem iisdem ferè virtutibus medicatis gaudent. Undè concludimus.

Ergò tartarus vitriolatus, sal de duobus, sal polycres-
tum Glaferi, nitrum antimoniatum composita sunt
identifica.

QUÆSTIO SEPTIMA.

*DE usu & abusu distillationis & simplicis
in aëre libero decoctionis in præparatione
medicamentorum.*

DISTILLATIO ea dicitur operatio chimica quâ caloris & vasorum appropriatorum ope, partes fluidæ cujusdam corporis à crassioribus nonmodò segregantur, sed elevantur vaporum formâ, deincepsquè guttularum more in recipiens vas stillant & retinentur. Hinc totam hanc operationem in quatuor stadia dividit Vogel; primum quo à crassioribus particulis tenuiores secernuntur, secundum quo eadem in vapores seu fumos resolvuntur, tertium quo iterum coeunt & condensantur, quartum quo guttularum formâ in recipiens vas admotum deferuntur.

Substantiæ separatæ è corporibus distillationi subditis productorum nomine veniunt (a). Cum vero differat hæc distillatio pro ignis applicandi modo, varioquè furnorum & vasorum apparatu, dividitur in distillationem per ascensum sive rectam, per latus sive obliquam, & per descensum: Rursus à nonnullis dividitur in siccam, & humidam; sicca vocatur cum solida corpora per se absque ullo liquoris adju-

(a) Venel Encyclop. ad vocabul. distillation.

mento, igni, in vasis distillatoriiis exponuntur; quo processu obtinentur è salibus mineralibus liquores acidi, ex animalibus & plantis olea empireumatica saliaque volatilia; humida vero dicitur quando corpori distillando liquores quicumque sufficienti copiâ affunduntur, aut si vas materiem distillandam continens in aquam ferventem quam balneum mariæ vocant suspendatur (a): notando tamen quod ad ficcâ distillationem instituendam majori ignis vi opus sit quam ad humidam.

Fieri potest distillatio vel ope ignis, vel caloris solis de quâ duplicem modum proposuit d. Pott (b), vel fimi equini ope quem subindè aquâ calidâ aspergendum esse suadet Cramerus, vel per filtrum &c. de quibus omnibus consulatur d. Demachy in chimiâ (c): Verùm usitatio est, per ignem vulgarem distillationis methodus.

Non omnes omnino substantiæ quas suppeditat triplex naturæ regnum distillationi sunt committendæ, aptæ tantum censentur ex quæ humidam partem in mixtionem recipiunt.

Nimius essem si hujus operationis commoda recensere vellem, idque non sinunt præscripti dissertatiunculæ limites, sufficiat nunc annotare quod ad usum pharmaceuticum suppeditet aquas stillatitias, olea varii generis, spiritus minerales acidos, spiritus ardentes, urinosos &c. quæ omnia quotidie profunt tum sola, tum variè tractata in compositione medicamentorum. Varius potest esse abusus distillationis, isque petendus, tum ex parte distillati subjecti, tum ex parte artificis, si nimirum major ignis gradus quam requiritur fuerit adhibitus, & in vasis non appropriatis peracta fuerit distillatio, si corpori distillando misceatur aliud corpus & scopum propositum non impetraverit chemicus; si aquæ stillatitiæ v. g. non rectè obturatis, nec stanno exactè illitis vasis in quibus detinentur, empyreuma aut qualitatem venenosam à partibus cupreis repetendam, contraxerint; aliaque hujus generis.

(a) Vogel, instit. Chym.

(b) Pott, Miscell. Berol. t. 7. pag. 275.

(c) Demachy, Elem. de Chym. t. 2. pag. 400.

Ad secundam nunc problematis partem deveniamus; decoctio est medicamentum fluidum ex menstruo quodam cum materiâ solvendâ ad ignem ebulliente, paratum. Ad decoctionem requiritur materia solvens, solvenda, & interdum accessorium. Menstruum decocti potest esse vel aquosum, vel vinosum, vel spirituosum (a); verum observandum est medico dum in dato casu menstruo opus habet, ut eo utatur materiæ solvendæ ita accommodato, ut eam aggrediatur & solvat, coctione minùs enervetur & alienam ab illâ quæ desideratur naturam non induat: cum aquei menstrui virtus, cæteris ebulliendo minus alteretur (b), patet frequentiore in decoctione aëri libero usum ejus esse debere.

Ità comparanda est materies solvenda ut virtutem suam vel totam vel saltem ex parte ebullitionis ope illibatam menstruo communicare queat; hæc ex triplici naturæ fonte depromitur, plurima largitur vegetabile regnum, pauciora minerale & animale; notando quòd ea quæ inter coquendum facile dissipantur, breviori, mitiori, & in vase idoneo institutâ coctione tractari debeant: terrea, lapidea, resinosa, sulphurea, si menstruum quo cum coquuntur sit purè aqueum, sinè accessorio nihil aut certè parùm suæ virtutis ipsi impertiuntur, quod & etiam est intelligendum de metallis & semi-metallis non salinis, intereà ignitione præmissâ, vel longâ fortique coctione aquam aliquatenùs mutare videntur; quod & quocquè comparamus cum plerisque animantium partibus duris ut potè ex quibus nihil quicquàm, nisi coctione diù protractâ, elici potest.

Accessorium hoc fine requiritur ut materiam vel solventem vel solvendam solutioni aptiorem reddat, virtutes augeat, vel qualitates ejus injucundas corrigat.

Decocta non promiscuè uno eodemquè caloris gradu præparantur, sed is prò materiæ solvendæ, solventis, & decoc-

(a) Gaubius in formulis, & Diction. enciclop. ad vocabulum decoction par. M. le Chevalier de Jaucourt.

(b) Ibidem.

tionis indole variat; de tempore etiam quo peragitur, nihil statui potest; quandoquidem hoc pendeat à materiæ solvendæ indole, ejus faciliori vel difficiliori extractione, &c. ex dictis facile cuilibet patebit usus & abusus distillationis & decoctionis in aëre libero in medicamentorum præparatione.

QUÆSTIO OCTAVA.

AN certò & proficuè anacatharsim promoveat kermes minerale?

ANTIMONIUM crudum conflari è partibus ferè æqualibus sulphuris communi similis, & regulinæ partis, superiùs dùm de antimonio diaphoretico, dictum fuit. Variæ sunt apud chimicos sulphur illud obtinendi encheireses; eas inter locum non infimum meretur kermes minerale, seu pulvis carthusianorum: en hujusce præparati chimici processus.

Sumantur antimonii crudi in pulverem crassiusculum triti libræ quatuor, immittantur in ollam terream vitratam, affundantur dein liquoris nitri fixati libra una, aquæ pluvialis libræ octo; bulliant omnia per duarum horarum decursum, postea duæ tertiæ partes liquoris adhuc bullientis per cartham bibulam filtrentur; tertiæ superstiti affunde aquæ pluvialis ferventis libras quinque, nitri fixati uncias duodecim coquantur ut antea, & filtrentur ad remanentiam tertiæ partis, cui tertiâ quoque vice affunde aquæ pluvialis ferventis libras quinque, nitri fixati uncias octo, ebulliant adhuc per duas horas, liquor postmodum filtretur, & cum cæteris mixtus ad quietem reponatur; ad fundum subsidebit pulvis ruber quem ^{post} per decantationem aquæ, colliges, aquâ calidâ rectè edulcorabis & siccabis; affundatur deinde spiritus vini & accensum desuper deflagrare sinas, hocque bis aut ter repetatur, exsiccatus tandem

dem pulvis in vase fervetur; sic paratur (a) egregium illud remedium, olim pro arcano habitum, quod illustrissimus Regis archiater d. Dodart, à chirurgo quodam Laligerie dicto obtinuit.

Kermes minerale verum esse hepar sulphuris, nonnullis particulis regulinis imprægnatum, apertè demonstravit d. Geoffroy (b). Verùm partes regulinæ in minori quantitate reperiuntur in eo quam in sulphure aurato antimonii è scoriis reguli educto, id comprobatur eorum processu chimico, & ulterius demonstratur effectibus; sulphur enim auratum antimonii citius ac tutius vomitum movet quam kermes minerale.

Diversos pulveris carthusianorum effectus esse, ratione dosis, edocet apud ægros observatio; ad grana enim sex vomitum movet, ad grana quatuor alvum ciet, ad grana duo secretionem cutaneam intendit, & à grano semi ad granum unum simplicis alterantis vicem gerit: fatendum tamen est quod kermes minerale inexpectatos sæpissimè producat effectus; observatur enim quotidie dosim pulveris carthusianorum ad vomitum ciendum, aut alvum movendam, nullam evacuationem saltè sensibilem producere, dùm è contrà minori dosi vomitus movetur, aut alvus liberior ac fluxilior evadit, quod ex diversâ ægrotantium dispositione repeti debet.

Diversi kermes mineralis in primas vias effectus, partibus regulinis quibus majori vel minori quantitate in datâ dosi scatet, tribuendi sunt: hæ enim regulinæ partes in ventriculo extricatæ papillas nerveas vividè succutiunt, undè contractio fortis & æqualis totius tunicæ carneæ, quâ musculorum epigastricorum & diaphragmatis adjunctâ contractione; subsequuntur nunc nausæ, mox vomitus, ac ^{eius} effectus. Cum verò præ minori copiâ harumce partium, succussio papillarum nervearum ventriculi insufficiens est ad vomitum promovendum, ab eâ intenditur tantùm motus ventriculi peris-

(a.) Cod. Msl. Paris.

(b.) Vide acta acad. parisi. ann. 1734 & 1735.

talticus, quo una cum materiis in ventriculo contentis ad intestina propelluntur kermes mineralis molecule, & novis ac successivis in his visceribus irritationibus determinatur catharsis. Tandem kermes minerale exigua dosi exhibitum inertis sane in ventriculum ac intestina gaudens actione, mediantibus viis lacteis sanguini permixtum, moleculis regulinis, sulphureis ac alcalinis, eum attenuat, dividit, fluxilioremque reddit; cum sanguine ubiquevolvuntur partes kermes mineralis, ab eis tolluntur obices, restituntur secretiones, imò intenduntur.

His ultimis effectibus multum præstat præmissis præmittendis in anginâ inflammatoriâ, in peripneumoniâ nothâ, in catharro, in quibus ultimis morbis expectorationem copiosam & semper ægris proficuum excitat. Notandum tandem nunquam præscribendum esse hocce remedium dum nimius æstus, nimiaque adest siccitas.

Verum non denegandum effectus kermes mineralis (ad evacuationes) esse sæpè nullos; sed è-contrà esse certos & proficuos post observationem asserimus, dum adest certa dispositio ad talem, vel talem evacuationem movendam. Quocirca sub hoc respectu nihil vetat concludere:

Ergò kermes minerale certò & proficuè anacatharsim promovet, sive sumatur vocabulum in sensu *Hipocratis*, id est pro purgatione per sputa, sive in sensu *Blancardi* pro ^{Vomitorio habet} ~~omni purgatione per sputa~~ ~~pura~~.

QUÆSTIO NONA.

AN in humoribus animalibus nudum existat acidum?

INTER celeberrimos qui de acido sale scripserunt chimicos, paucissimos reperire datur qui aliquid certi, aliquid veri, aliquid genuini quoad animale acidum protulerint; non mirum igitur si ob sufficientium experimentorum defectum tenebris adhuc maximâ ex parte involvatur hujuscè acidi doctrina.

Varia quibus utimur alimenta vel è vegetabili, vel ex animali regno depromuntur, horumcè succus humores animales constituit: cum autem per experimenta à viris peritissimis tentata constet quod è vegetabilibus elici possit acidum nitrosum præprimis, & hæc quotidie ingerantur, nonnè exindè deducendum foret acidum in humoribus reperiri posse; hanc nonnulli tuiti sunt sententiam, multa experimenta instituit Hombergius ut ejus existentiam demonstraret (a); asserit d. Pott quod acidum in sensus incurrens solâ distillatione verè separari possit ex omnibus animantibus, omnibusque eorum partibus (b); Neumannus in axungia talem detexisse narrat (c); Hombergianis experimentis non fidens d. Macquer peractâ analysi chemicâ sanguinis bovini, acidum minimâ tamen quantitate obtinuit (d). Verùm hæc experimenta acidi existentiam non demonstrant, nam alia in contrarium afferri possunt à peritissimis viris tentata: contendit enim Hippocrates

(a) *Memoires de l'Academie Royale des Sciences*, ann. 1711 & 1712.

(b) *Miscellan. Beroll.* tom. 6.

(c) *De acido pingued. anim.* Gotting. 1754.

(d) *Element de chymie-pratiq.* tom. 2. pag. 383.

noster (a) quod si certa sanguinis quantitas igni chimico exponatur, extractâ aqueâ parte, remaneat in alembico substantia quæ per varia experimenta explorata, alcalini aut acidi nullum certum præbet indicium, empireuma solummodò spirans: asserit & quoque, quod etiam si acidi liquores ex humano sanguine distillatione obtineantur, non ideo existimandum quod insint sub propriâ formâ, verum ut rectè pronuntiavit Pitcarnius, originem debent salis marini in sanguine existente, ignisque torturâ vexato, vel & quoque intermedio cum hoc in distillatione adhibito, è quo peti debet acidum quodd è sanguine cum tribus boli partibus tractato obtinuit Vieussenius, quodque tantoperè venditavit in epistolâ suâ ad medicos Lipsienses: cæterum famigeratissimus Boërhavius examinatâ massâ superstitè post sanguinis distillationem omni experimentorum ratione, nihil alcalini, nihil acidi obtinuit; contendit etiam salè marinum ab actione vitæ immutatum sæpè adesse; prætereà suspicatur, quod distillatus summo igne cum suâ propriâ terrâ, aliquid acidi dare possit.

Quoad verò nostram, de prædicti acidi in humoribus animalibus existentiâ, opinionem; censemus quod excepto chylo adhuc crudo, neque absolutam experto concoctionem, alii humores nudum non possint continere acidum, cum vi vitæ & repetitis circulationibus ita immutetur, ut in verum sal neutrum abeat, effectum acidorum edere nequeat, & nulla sui præbeat indicia.

Notandum tamen nos hîc nullatenus involvere acidum quod exhibent distillatæ formicæ, apes, vespæ, aliaque aculeo armata animalia cum certum & comprobatum variorum authorum tentatis abundè sit, formicas præprimis, aquâ purâ immerfas, & identidem agitatas, acidum præbere; sed de iis animalibus hoc tantum locum habet; quibus breviter indicatis concludimus;

Ergò in humoribus animalibus nudum non existit acidum.

(a) *Traëtatus de physiolog. pag. 37.*

QUÆSTIO DECIMA.

*AN alimentorum digestio sit processus
chimicus?*

NATURA machinæ humanæ conservationi indefinenter, & summâ cum sapientiâ providens, omnia molitur ut labantis machinæ ruinam retardet, citò namque destrueretur corpus continuo quo agitantur motu tum fluida, tum solida, & consequenter particularum dissipatione; nisi quæ fiunt jacturæ esculentorum & potulentorum ope ressarciuntur.

Digestio dicitur apud physiologos actio quâ cibi in ore præparati, mox in ventriculo ita alterantur ut ex iis nascatur pulicula illa cineritia quæ postea in intestinis ulteriore partium solutione in liquorem lacteum chili nomine cognitum evadit.

Plura sunt quæ ad hanc mutationem producendam concurrunt, dentes scilicet triplicis generis quibus cibi dividuntur, lacerantur, conteruntur, calor ventriculi, aër in interstitiis ciborum contentus, nunc à calore rarefactus omnia sibi opposita repagula diffringit, & alimentorum compagem solvit, interim ventriculus motu proprio alternâque diaphragmatis actione, viscerumque abdominalium reactione adjutus, alimenta modò hùc, modò illùc volutat, unde quaque dissolventium succorum erumpit scaturigo, saliva, liquor œsophageus, succus gastricus, pancreaticus, liquor intestinalis, bilis utraque, quorum quisque digestionis opitulatur.

Digestionis essentia in partium mucidarum, salinarum, & oleosarum extractione consistit, earumque debitâ permixtione: quod autem digestio sit extractio abundè demonstrat chili compositio, chilus namque è sero, globulis pinguibus,

& parte quâdam mucilaginosâ constat, quæ principia, oleum nempe & mucago in omnibus quibus utimur alimentis reperiuntur: non tamen ad digestionis essentiam, simplicem sufficere extractionem existimamus, sed prætereà accurata principiorum mixtio requiritur, si aliter namque res fieret, principia quæ sibi unita blandum chilum partibusque corporis reficiendis aptum constituunt, eadem separata, damna parere possent.

Actio ventriculi in ingesta nihil aliud est quàm versatio quâ modò hùc, modò illùc impelluntur alimenta nè ulla ciborum particula solventium actionem effugiat, quam etiam inutilem experimentis conatus est demonstrare d. de Reaumur (a), observavit enim quòd si animantibus membrana-ceo ventriculo donatis ut est buteo v. g., vorandi dentur tubi ferrei carnibus contritis farcti, fili opere arctè præcluso orificio, hæ carnes in pastam chimo haud absimilem mutatæ fuerint, verùm hac de re litem dirimere non nostrum est.

Nunc breviter ad disquisitionem propositi problematis properemus. Notavimus partes chilum constituentes in alimentis existere, idque eodem planè modo ac extractum, v. g., aut resina in ligno quodam continentur; hanc exactè & judiciousè analogiam sequitur egregius antagonista (b), omnia digestionis phænomena non diversas exhibere operationes, contendens; lignum etenim ut resina separari possit, in minutissimum pulverem redigitur, atteritur, ut actioni dissolventis magis exponatur; cum hâc præparatoriâ operatione optimè convenit masticatio quâ dentium ope dividuntur, lacerantur, conteruntur esculenta; dein in vase convenienti locatur lignum, hujus vicem gerunt & ventriculus & intestina, appropriatum adhibetur menstruum; succi digestivi ut saliva, succus gastricus &c., hoc munere funguntur; sufficiens tandem est calor: hæc & alia multa quæ ingeniosè notat,

(a) *Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, an. 1752.*

(b) *Dictionn. Encyclop. t. 4. ad vocabulum Digestion.*

sufficienter arguunt digestionem esse operationem chemicam.
Sub hoc itaque respectu concludimus:

Ergò digestio spectari potest tanquàm processus chemicus.

QUÆSTIO UNDECIMA.

*AN vulgaris analysis chimica vi ignis peracta,
aliquid de substantiarum animalium nativâ
indole patefaciat?*

A Nalysis chimica seu decompositio vocatur divisio partium integrantium aut constitutivarum corporis cujusdam, aëris, ignis, aut menstruorum intermedio. De illâ tantum quæ ignis ope fit hîc agere nostri est instituti.

Omnia corpora analysis chemicæ ope resolvi possunt in aquam, spiritum, oleum, sal, & terram; in eâdem quantitate in omnibus corporibus hæc non continentur, nam alia majorem, alia minorem admittunt; imò etiam quædam sunt è quorum compositione tale aut tale sic dictum principium excluditur. Quamvis omnia corpora analysi chemicâ hæc principia fundant, concludendum indè non est analysi chemicâ nosci posse vera corporum principia, nam hæc extracta plæraque in corporibus non existunt, sed potius sunt ignis foetus, si itaque absque ullo præjudicio variæ corporum analyses ab Authoribus institutæ rimentur, observabimus corpora diversæ sanè naturæ eadem præbere principia, ut v. g. inter vegetabilia solanum maniacum & brassica capitata alba: ab hâc non discrepat sententiâ Lemerius filius, ut videre est in actis Academiæ Parisiensis, d. Malouïn (a), aliique non minoris famæ medico-chimici.

(a) Dict. Enciclop. ad vocabulum Analyse.

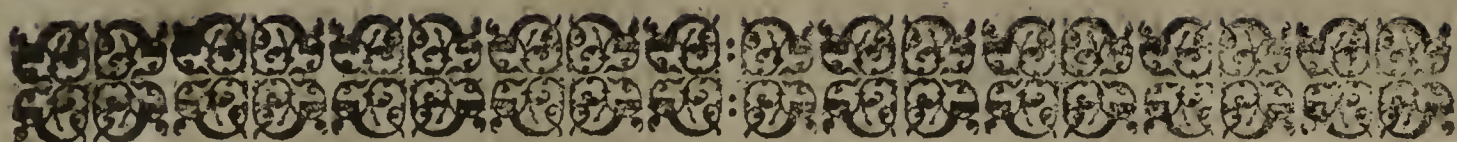

Quod animalium analyses ignis ope institutas, si non ex toto saltem maximâ ex parte ad nativam animalium indolem detegendam inutiles censem; certum tamen est quod magnâ phlegmatis quantitas in sanguine reperiatur, adsunt præterea oleosæ particulae à variis alimentis mutuatae, à Malpighio, Ruischioque certis in circumstantiis unâ cum illo circulantes detectae, solo gustu manifestantur particulae salinae, & extrâ dubium est quod admittantur terreae nonnullae moleculae, inò machinae pneumaticae aliorumque processuum ope juxta Halleii experimenta, & Boerhavianum assertum extricatur aër; verum hæc dicta principia sensibus solis manifestari queunt. Ex animalibus verò ope analysis educuntur, nunc sal volatile alcalinum, nunc acidum, nunc oleum plus vel minùs volatile, quæ sæpissimè veros esse ignis foetus, nullus apud cordatos medicos ibit inficias; cui & quoque sententiæ percelebres adstipulantur Chemici, asserit namque *d. Rouelle in codicibus*, efformari certo caloris gradu sal alcalinum volatile in urinâ, quod tamen reverà non existit. Præterea certissimum est ope ignis conteri, attenuari, destrui partes corporum constitutivas, novas fieri combinationes, novaque exurgere producta toto cælo sæpissimè discrepantia: ergo concludere juvat.

Vulgarem analysim chemicam vi ignis peractam, ferè nihil de substantiarum animalium nativâ indole patefacere.

QUÆSTIO DUODECIMA.

AN caustica in corpus animale operentur vi propriâ chemicâ, & absque ullo motus vitalis concursu?

CAUSTICA seu cauteria, scharrotica, pyrotica, ea sunt medicamenta quæ externè admota textum partium destrunt; dicuntur actualia vel potentialia.

Post causticorum actionem in corpus animale, manifestatur nunc levis & superficialia, nunc crassior & profunda congeries exsiccata fibrarum, vasorum solutorum, & molecularum sanguinis & lymphæ, quæ nomine scharræ insignitur.

Cauteria actualia sunt omnia corpora ignita; hæc caustica propriâ ignis vi, & absque vitæ concursu, effectus suos præstare neminem fermè fugit. Censendum itaque est propositum problema circa cauteria potentialia tantummodò versari.

Caustica potentialia vel naturalia sunt ut vitriolum, succus tithimali, ficûs, &c. vel arte parantur ut lapis infernalis, lapis causticus, butirum antimonii, &c.

Non igni tribuendam esse actionem causticorum potentialium arte præparatorum suadet actio eadem (quamquam levior) causticorum naturalium. Non denegandum tamen arte in eis non fuisse concentratas particulas non nullas igneas, sed inertes esse debent cum in motum non deducantur nisi corporibus actu ignitis; frigidè enim partibus admoventur.

Tribuendam itaque potiùs censemus causticorum actionem moleculis eorum integrantibus, quas esse durissimas

& tenuissimas ex eorum effectibus auguramur. Ex molèculæ humiditate partium solutæ intra fibras simplices penetrant; irritando, & succutiendo majorem tensionem eis conciliant & ad vividiores & promptiores contractiones sollicitant. Fibræ itaque magis tensæ & vividius sese contrahentes in eas durissimas incurrunt molèculas, hinc earum ruptio & fluidorum effusio. Verùm cum in plura fibrarum puncta in uno & eodem instanti agant causticorum molèculæ, sequitur fibras in particulas tenues esse subito disrumpendas. Patet ergo quo duriores & tenuiores erunt eorum molèculæ, eò promptiores futuros esse eorum effectus.

Ex his facili negotio deducitur cur butirum antimonii, lapis infernalis citius partes corrodant imò absque ferè dolore, lapide caustico, succo tithimali, ficûs, &c.

Ex hac causticorum potentialium actione œconomiae animali congrua patet, 1°. Vitam esse necessariam ut eorum manifestentur effectus; id comprobatur apud ægros observatio; manifestissimum enim est quò majorem adesse vitam, eò promptiorem esse cauteriorum actionem; id abundè ulterius confirmatur in anthrace causticis tractato. 2°. Vim chemicam non esse necessariam ut effectus suos præstent caustica. Ergo.

Caustica in corpus animale non operantur vi propriâ chemicâ, neque absquè ullo motus vitalis concursu.

7. des se. 1774. novembre

Traité de l'expérience en general, et en particulier
dans l'art de guérir. Par M. Zimmermann, traduit
de l'allemand par M. Le febvre. 3 vol. in 12. cher vin-
cent 1774.

Il est, dit Hippocrate, des arts dont la connoissance a coûté
beaucoup de peine

Toute maladie est précédée de signes précurseurs ou avantcou-
reurs; quelquefois la nature est assez puissante pour empêcher
l'état déterminé de la maladie; alors ces signes disparaissent: quel-
quefois aussi ces signes persévèrent: on est alors à la veille de la mala-
die; c'est à ce moment qu'il faut appeler l'art au secours, et l'on
sera peut-être assez heureux pour détruire les causes morbifiques
sans que la nature souffre aucune violence. On agira donc selon
la nature des causes, ou la maladie aura certainement lieu, par
ce que l'effet est nécessairement lié avec sa cause.

Dès que la maladie est déterminée pour n'avoir plus pris les
précautions nécessaires, il se présente d'autres signes, ou les mêmes
en partie, mais beaucoup plus sensibles. Ces signes sont 1°. ceux
qui déclarent la maladie à son commencement: 2°. ceux qui
indiquent son accroissement: 3°. ceux qui indiquent son dernier
accroissement ou son état: 4°. ceux qui indiquent la solution ou la
crise, soit bonne, soit funeste, ou qui l'accompagnent. Tous ces
signes présentent autant d'indications différentes qu'il faut bien
se garder de confondre: c'est un point si important qu'il n'est
de médecin capable de traiter une maladie, que celui qui sait
bien juger de la valeur des signes

M. le febvre veut que le médecin après avoir considéré
attentivement l'extérieur du malade, lui tate le pouls en
plusieurs endroits pour reconnoître les crises, et les bien
juger: qu'il regarde l'état de la respiration, si analogue à

Celui du pouls comme un signe d'une grande autorité, en faisant attention à ne pas confondre ce qu'il y a de naturellement extraordinaire dans certains sujets, relativement à ces deux signes: qu'il examine ensuite leurs excretions et leur couleur, l'haleine plus ou moins forte, les rapports acides, nauséabonds, fétides: l'appétit, la soif, les spasmes, la douleur, l'état des ~~hypochondres~~ hypochondres, les palpitations de cœur, les tremblements, les anxietés précordiales et qui deviennent par les circonstances, des signes plus ou moins significatifs selon les différentes périodes des maladies.

Enfin l'Editeur dit un mot sur les signes de rétroces et la succession des maladies.

N. de Sc. May, 1774 p. 298.

un mélange d'éther de vin et d'esprit de thérebenthine dissout les pierres biliaires.

Decembre 2 vol. p. 84.

Observations sur le Cartésianisme moderne pour servir d'éclaircissement au livre de l'Hypothèse des petits Tourbillons par M. de Kerantleek. à Rennes 1774 in 12. p. 136.

un des grands avantages que l'auteur remarque dans l'Hypothèse des petits tourbillons composés d'éléments qui sont eux-mêmes d'autres petits tourbillons, c'est le principe de l'élasticité première qu'aucun autre système ne peut fournir. Tout est élastique dans la nature, et si on ignore la cause de l'élasticité première, on n'explique point ce qu'on croit expliquer par le moyen de la seconde.

J. de Sc. Juin 1775. 1. Tom. p. 363.

Exposition raisonnée des différentes méthodes d'administration mercurielle dans les maladies veneriennes. Par M. de Horne
Paris chez Monory. in 8°.

24 fe. 1774. ruy

L'Inoculation Poeme en quatre chants

chez Lescombe 1773 in 8° 242 pages. p. 265

Traité analytique des Eaux minerales par M. Raurin

chez Vincent 1772.

Traité de météorologie par le L. Cotte 1774 in 4°

Traité des Lésions de la tête par contre coup. par M.
Mehé de la Touche. chez Didot 1772 in 12.

Traité des Maladies chirurgicales et des opérations
qui leur conviennent. ouvrage posthume de M. J. L. Petit
de l'acad. des sc. 1774. 3. vol. in 8° prin 16# 40.

Dissertation sur l'usage des caustiques, pour la guéri-
son radicale et absolue des hernies ou descentes par M. Gauthier
chez Lambert fils 1774. V. I. de sc. Dec. 2. vol. p. 85.

Et sane, dit Aetius, intestinorum hernia extrema morbi. cula chi-
rurgica curari potest, eaque gravi et periculosa.

Il falloit détruire jusqu'au nom et à l'idée de caustiques actuels
ou fers rouges qu'Albucasis vouloit que l'on fit chauffer jusqu'à blan-
cheur, et au point qu'il en sortit des étincelles: Donec eveniat album
et projiciat scintillas. Chirurg. part. 1. c. 47.

De tous les caustiques potentiels, l'huile de vitriol, même la plus
concentrée, est celui qui a paru jusqu'à présent à M. Gauthier le mieux
remplir les vues curatives et de précaution qu'il s'est proposées: il se sert
donc de l'huile de vitriol, la meilleure et la plus forte, par ce qu'elle
produit son effet sur le champ, cause moins de douleurs réelles, et ces
douleurs durent moins que celles qui sont l'effet de tout autre causti-
que de moindre activité.

Journ. des scs. May 1774. p. 273 in 4°

Theorie des sentimens agréables, où après avoir indiqué les règles que la Nature suit dans la distribution du plaisir, on établit les principes de la Théologie naturelle et ceux de la Philosophie morale. cinquième Edition augmentée de l'Éloge historique de l'auteur. M. Pouilli a Paris chez Debure in 8° prix 3 # 10 s relié +.

Traité théorique et pratique des Maladies inflammatoires par M. Carrière de L'Espignin. 1774 chez Vincent à Paris.

L'inflammation accompagne le plus souvent les maladies aiguës ou elle en est l'effet: elle précède quelquefois les maladies chroniques ou marche avec elles: elle attaque toutes les parties... L'efficacité des alkali volatils, du vinaigre, de l'esprit de vin dans la gangrene, a fait ima-

giner une méthode de traiter la gangrene ou l'indisposition gangreneuse des parties Honorables &c. par M. Buc'hoz Médecin-Botaniste de Monsieur &c. rue Hautefeuille. in fol.

1°. L'objet de M. de Pouilli dans cet ouvrage, est de nous développer la source, les rapports et la mesure de nos goûts, de nos plaisirs et de nos devoirs... De tous les arts, il n'en est point de plus important que celui de se rendre heureux: il n'en est point dont le principe fondamental, duquel dépend toute la Philosophie morale, ait donné lieu à tant d'opinions différentes. Pour connoître ce principe, il ne faut que remonter aux loix du sentiment, les rapprocher et se laisser conduire au fil des conséquences. Pour y parvenir, M. de P. observe que dans l'ordre de la Nature un usage convenable de nos facultés est toujours accompagné d'un sentiment agréable.

2°. affectées dans l'angine inflammatoire, quoique même elles soient profondes et qu'on ne puisse les appercevoir: elle parait encore propre à empêcher que la gangrene des parties qu'on apperceoit ne se transmette à celles qui sont plus profondes. Elle consiste en un mélange de six onces d'eau, de deux onces d'esprit de vin, d'une once et demie de miel rosat, d'un gros et demi de sel ammoniac, ou d'un gros d'esprit alkali de sel, ou bien de quelque autre alkali volatil saturé: on en lave légèrement le gosier,

22

on le retient quelque temps, la bouche fermée: on le verse ensuite de la bouche dans un vaisseau: le malade tient la tête inclinée vers ce vaisseau, et la bouche ouverte pour en recevoir la vapeur: on répète ce remède plusieurs fois.

Tourn. des sc. Juin 1775 vol. 11. p. 397. in 4°.

1. Mémoires de l'Académie de Dijon, Tome 11. à Dijon 1774. in 8°.

2. Instructions et avis aux Habitans des Provinces Méridionales de la France, sur la maladie putride et pestilentielle qui détruit le bétail, publiés par ordre du Roy. à Paris 1775 in 4° de 128. pag.

3. Recherches historiques et physiques sur les maladies épidémiques avec les moyens d'y remédier dans tous les cas, publiées par ordre du Roy. Par M. Paulet. Première partie. à Paris 1775. in 8° p. 416.

